Die digitale Landesbibliothek Oberösterreich

oö landes bibliothek

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:
Director: Mag. Renate Plöchl
Deputy director: Mag. Julian Sagmeister
Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek
Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:
Email: landesbibliothek(at)ooe.gv.at
Telephone: +43(732) 7720-53100

per modum voluntatis. loquendo ergo ſic intellectus cadit ſub potentia irrõnali. nihil. n. formalr̃ eſt liberꝝ niſi voluntas. ſm̃ hãc ꝑmã cõparationẽ nõ loquit̃ pħs hic de itellectu. ¶ Scḋa v̓o cõparatio vr̃ q̃ſi accñtalis: qꝛ ille potẽtie nõ cõparant̃ ad actꝰ aliaꝝ potentiaꝝ niſi mediãtibꝰ actibꝰ ꝓprijs vt vr̃. qꝛ ꝓprij illis alijs ſunt ꝑores: ⁊ h̓ mõ nunq̃ꝫ intellectus eſt principiũ alicuiꝰ opationis exterioris ſine voluntate ꝯcurrente ⁊ determinante intellectum: ⁊ h̓ mõ loquit̃ hic pħs de intellectu ⁊ alibi frequenter. vñ de voluntate nunq̃ꝫ vel parꝝ loquit̃ pħs vt diſtinguit̃ ab intellectu practico qui eſt principiuꝫ opationis exterioris dirigẽdo potentias exequentes vbi ſemꝑ ꝯcurrit voluntas imperãs executionem opis. vñ pħs aliq̃n diſtinguit nãm ꝯtra artẽ ⁊ ꝯtra intellectu. aliq̃n ꝯtra ꝓpoſitũ ſeu voluntatẽ. per qḋ pꝫ. ꝙ per oia illa intelligit vnũ principiũ in artificialibꝰ. nã ad opus artis ꝯcurrũt illa tria integrãtia vnũ principiũ pſcm̃ artificialiuꝫ. Ex quo pꝫ ꝙ potẽtia rõnalis duplr̃ põt ſumi. ſ. incõplete ⁊ cõplete. incõpleta qḋẽ potẽtia rõnalis eſt intellectꝰ vel ars vt ꝑcedũt volũtatẽ. ⁊ de tali videt̃ hic loq pħs cuꝫ dicit. ꝙ opꝫ illã determinari per volũtatẽ vel ꝑ hereſim. volũtas aũt determinatiua intellectꝰ eſt potẽtia rõnalis cõpleta vel ſaltem ꝯcurrit ad cõpletã. ⁊ ſic verꝝ eſt potẽtiã rõnalẽ eẽ oppoſitoꝝ mõ ꝑ expoſito. q̃n ergo pħs hic allegat̃ in textu. pꝫ ꝙ loquit̃ de potentia rõnali incompleta. ¶ Ad ꝑm in oppoſitũ nego ꝯñam. potẽtia. n. rõnalis ꝓut dr̃ eſſe volũtas eſt ꝯrioꝝ nõ ſil̓ faciendoꝝ. ſꝫ põt ſe determinare ad alterutrũ. ¶ Ad ꝓbationẽ dicendũ ſicut. Ari. rñdet in lr̃a ꝙ hñs potentiã rõnalem nõ hꝫ potentiã faciẽdi oppoſita ſil̓. ¶ Cõtra in illo nunc in quo eſt vnũ oppoſitoꝝ. q̃ro aut eſt potẽtia ad alterꝝ oppoſitoꝝ. aut non. ſi ſic. hr̃ ꝓpoſitũ vt videt̃ qꝛ põt oppoſita ſimul. ſi nõ. ergo potentia illa in h̓ nũc nõ eſt niſi vnius oppoſiti. ¶ Rñdeo ꝙ in eodẽ nũc põt agere ad oppoſitũ nõ in ſenſu cõpõnis ſꝫ in ſenſu diuiſionis. qꝛ ſic ꝯtingẽter ſe hꝫ ad vnũ. ita ad reliquũ. ſic in eodẽ nũc quo ſortes ſedet: põt nõ ſedere in ſenſu diuiſionis. nã ꝯtingẽter ſedet: ⁊ iõ nõ ſequit̃ ꝙ poſſit in oppoſita ſil̓. ¶ Ad 2m dicẽdũ ꝙ ſi arguit̃ de volũtate illa põt in actũ nulla determinatiõe in illa ꝑcedente actuꝫ. ita ꝙ ꝑa determinatio ⁊ tpe ⁊ nã eſt in poſitiõe actꝰ. Cũ dꝛ ꝙ nihil põt niſi priꝰ determiet̃. falſuꝫ eſt de volũtate. ſi aũt arguit̃ de intellectu cognoſcẽte oppoſita qui eſt potẽtia rõnalis incõpleta: tũc eſt verꝝ ꝙ reſpcũ extrinſeci nõ põt aliqd niſi determinet̃ aliũde. qꝛ. illoꝝ ex ſe eſt per modũ nature non potẽs ſꝫ ad alterꝝ determinare: vel ergo ambo aget vel nihil. ſꝫ ſi de itellectu ꝯcludat̃ ꝙ nõ eſt ſufficiẽs potẽtia rõnalis ꝯcedit̃ ſm̃ ꝑdicta. imo ſi per impoſſe ſolus itellectꝰ eẽt cũ v̓tutibꝰ inferioribꝰ ſine voluntate nihil poſſet fieri niſi determinato mõ nãe. qꝛ nulla eẽt potẽtia ſufficiẽs ad faciẽdũ alterꝝ oppoſitoꝝ. ¶ Ad aliud argumentũ de ſole. iã ſupiꝰ dcm̃ eſt ꝙ for{a} ſolis ⁊ q̃cũq̃ꝫ for{a} nãlis ſi eſt illimitata ⁊ ꝑncipiũ oppoſitoꝝ in diuerſis materijs: ſic eſt illoꝝ determinate: ſic illa for{a} que eſt vniꝰ eſt illiꝰ determinate. nã nõ eſt in ptãte ſua alterutruꝫ illoꝝ agere pñte paſſo receptiuo forme huiꝰ ⁊ illiꝰ. ſic nec ſi eſſet vniꝰ tm̃. vñ ſol ꝑſente paſſiuo liq̃factibili ſic liq̃facit ꝙ nõ põt nõ liq̃facere. ſilr̃ eſt ꝑſente paſſiuo ꝯſtringibili. potẽtia aũt rõnalis. puta volũtas agẽs ſiue circa h̓ oppoſituꝫ in qḋ põt ſiue circa illud. nõ eſt ꝑncipiũ determinatũ ad vnũ. ſꝫ indrñter eſt determinatiuuꝫ ſui ad alterutrũ. etiam ita ꝙ circa qḋlibet põt agere ⁊ nõ agere. ¶ Ad ꝯfirmationeꝫ ſicut dicet̃ inferiꝰ oẽs potẽtie paſſiue ſunt ex ſe ꝯtradictionis. actiue v̓o ſic ibidẽ dic̃ pħs nõ ex ſe. ſꝫ q̃ſi per accñs ⁊ aliunde q̃tenus paſſiuũ põt ad eſſe vel nõ ad eſſe. ſꝫ h̓ accidit potentie actiue. nã ſi ſit irrõnalis nec̃io agit̃ ꝑſente paſſo ⁊ remoto oĩ impedimento nõ ſit potẽtia rõnalis. ¶ Ad vltimũ pꝫ ex primo articulo ꝙ frigus nunq̃ꝫ facit ad eſſe caloris per ſe. facit tñ aliqd quo facto aliqd aliud põt magis caleſacere. puta qꝛ ꝯſtringit poros ne calor interior diffundat̃ ⁊ exalet. ⁊ ita calor vnitꝰ magis caleſacit. frigus aũt nũq̃ꝫ caleſacit directe. De ꝓiectione pile dicendũ ꝙ mouẽs violẽter aliqd ad vbi. mouet ad omne vbi poſſibile acquiri per illum motuꝫ ⁊ ſi indirectũ põt. ſic mouet̃ ſi nõ redit. ⁊ h̓ donec ſcũs fuerit motus ꝓportionabilis poe mouẽtis. h̓ aũt nullã talem indifferentiã ponit vel ꝯtingẽtiã: q̃lis eſt in po{a} rõnali. pꝫ ex dictis.

¶ Omni itaq̃ꝫ tali prior eſt actus ratione ⁊ ſubſtãtia. Textu cõmẽti tredecimi.

Uerit̃ q Utꝝ verꝝ ſit ꝙ actꝰ ſit ꝑor po{a} ſm̃ rõnem. vr̃ ꝙ nõ reducẽdo rõnẽ pħi. nã illud vr̃ prius aliq̃ diffõne per qḋ aliud hꝫ diffiniri. ſꝫ nõ ſolũ potentia diffinitur per actũ ſꝫ actꝰ per potentiã. ergo ⁊c̃. ꝓbõ minoris. nã actus ⁊ po{a} referunt̃. opꝫ ẽt in relatiuis in vtroꝝ q̃ꝫ rõnibꝰ vtriſq̃ꝫ vti. ſm̃ porphiriũ. ¶ Cõtra pħs h̓ in lr̃a. ¶ Dicẽdũ ꝙ ſic pꝫ ex 5o huiꝰ relatiue. oppoſita pñt duplr̃ intelligi. ſ. vel mutuo: vel nõ motuo illa. qḋẽ motuo referunt̃ q̃ꝝ vtrũq̃ꝫ hꝫ habitudineꝫ per ſe ad alterꝝ: nõ mutuo referunt̃ illa q̃ꝝ vnũ per ſe hꝫ habitudineꝫ ad alterꝝ ⁊ nõ ecõuerſo. ¶ Ad ꝓpoſitũ dico ꝙ actꝰ ⁊ po{a} non opponunt̃ relatiue ꝑmoo. nã cuꝫ talia ſint ſil̓ nã ⁊ diffõne ſequeret̃ ꝙ actꝰ nõ eſſet prior rõne q̃ꝫ po{a}. nec rõ poe ſumeret̃ ab actu magis q̃ꝫ ecõuerſo. qḋ eſt ꝯtra pħm in lr̃a. Opponunt̃ aũt 2oo. Nã po{a} dic̃ ordinẽ ad actũ. ⁊ ille ordo eẽntialr̃ eſt reſpectꝰ ad actũ. ⁊ non ecouerſo qꝛ rõ actꝰ eſt abſoluta. q̃lr̃ aũt poſſꝫ eſſe per ſe relatio ad aliqd abſolutũ. pꝫ 5o hꝰ. cao. de ad aliqd. de ſcia que eẽntialr̃ refert̃ ad ſcibile ⁊ nõ ecõuerſo. nã nõ idẽ eſt referri ⁊ relationẽ terminare. imo vbi ꝯcurrũt in eodẽ vident̃ per accñs ꝯiuncta ſic forſan eſt in relatiõibꝰ mutuis. h̓ 2oo. põt dici creaturã referri ad deũ ſine oĩ correlatione in deo. vñ po{a} ⁊ actꝰ deus ⁊ creatura ⁊ oia ſilia videtur ꝑtinere ad 3m moduꝫ relatiuoꝝ. qꝛ igr̃ po{a} eſſentialr̃ ad actũ dedendet ⁊ nõ ecõuerſo. iõ hꝫ diffiniri per actũ ⁊ non ecõuerſo. ⁊ per ꝯñs vt dicit pħs actꝰ eſt ꝑor po{a} rõne ⁊ non ecõuerſo. ¶ Ad argm in oppm dicendũ ꝙ minor eſt neganda. ad ꝓbationẽ dico ꝙ porphirius loquit̃ de relatiuis que mutuo referuntur cuiuſmodi non ſunt actus ⁊ potentia.

¶ Quorũcũq̃ꝫ igitur aliquid alteruꝫ eſt qḋ ſit ꝑter vſum. hoꝝ actꝰ in facto eſt: vt edificatio in edificato ⁊ contextio in ꝯtexto: ſimiliter aũt ⁊ in alijs: ⁊ totalr̃ motꝰ in eo qḋ mouet̃. ⁊c̃. Textu cõmẽte. xvj.

Uerit̃ q Utꝝ actio ſit in paſſo. ſic in ſbo vr̃ ꝙ ſic ꝑ pħꝫ i lr̃a q dic̃ ꝙ edificatio eſt in edificato. ⁊ ꝯtextio in contexto. hoc idẽ dic̃ exꝑſſe in 3o phi. ¶ Cõtra. paſſio eſt in paſſo. ergo actio eſt in agẽte. ⁊ per ꝯñs nõ in paſſo. ꝯña pꝫ a ſil̓i. qꝛ forma vr̃ eſſe in eo. qḋ denoiat. actio aũt nõ denominat paſſum. ſed agens.

Rñdeo in iſta q̃õne ꝑmo ꝑmittã duplicẽ diſtictionẽ. 2o oñdã triplicẽ ꝯ̊nez. ¶ Quantum ad ꝑmũ ſupponẽdo diſtinctionẽ de actione quã ponit pħs de trãſeũte ⁊ imanẽte. Sit iſta ꝑma diſtinctio. ꝙ actio q̃ꝫtuꝫ ad pñs ſpectat triplr̃ dꝛ. vnoo pro reſpecũ trãſmutãtis ad trãſmutatũ iuxta illaꝫ deſcriptionẽ libri ſex ꝑncipioꝝ. actio eſt ſm̃ quã in id qḋ ſubijcit̃ agere dicimur. ⁊ hec eſt actio ꝓductiua de gñe actiõis q̃ eſt ꝑdicamentũ ꝑ ſe. q̃ formalr̃ eſt for{a} reſpectiua fũdata ſuꝑ ꝑnm qḋ eſt po{a} actiua. vñ pħs 5o metha. ⁊ ẽt. 9. deſcribit poam actiuã: ꝙ eſt ꝑnm trãſmutatiõis in alio inq̃ꝫtũ aliḋ. per qḋ dat̃ itelligere ꝙ actio ꝑ quã po{a} actiua agit eſt reſpectꝰ trãſmutantis ad trãſmutatũ. alio mõ dꝛ actio de opatione imanente. put viſio ⁊ itellectio ⁊ volitio dr̃ actio. vt fuit iã dcm̃. ⁊ actio iſto mõ ſũpta eſt for{a} abſoluta ⁊ acta ſeu ꝓducta ꝑ actionẽ ꝑmoo dictã. vñ in intellectu ⁊ ſilr̃ volũtate diſtinguit̃ duplex actio. vna ꝓductiua ⁊ de genere actionis. que in intellectu vocat̃ dicere: ⁊ in voluntate